

GBÚÙ

Gbúùo mǎ báá ɖe be wá nyuì de pàdà múe. O m dii cù deké. O m dji cù be o soìi pii xhèdè dù mǔe. O mǎ báá ɖe venè hmm mɔɔ o mǎ dji cù hmm be wa ni bǒdò kpáá kǎe dyúàdo. Gbúùo mǎ dji cù be o nyue ké nyǎǎ dyù wóqò mú, o kùìin ni kpáa dyi, o nyǎn nyo kpè, o bédé tǎ wè, ké o mǎ cu be o se kee dò bédé

foɔ ke. Gbúùo mǎ dyóqò bà, kè ní bà bàà de. O mee bódó be o se ní pàdà bédée ko. M beìin mee dyi dèe bó ti gōūn xwííin bó bá jè de. O gbènèo nyue ké bódóo zǎíin mǎ, wá ní zíe mú, ké o nyue ké bódóo nyaa bó báá de kà kò dò bii.

De nyue be gbúùo dyi de kpa ke

Variety selection

M me gǎ gbúù dé dii cu báú bóŋn wie sèpóedéíin, o bédé xhīnī pàdà be m kée mu saìin. Nyun nyuìin gbúùo de pàdà mú deké. O wòìin kà, o dyi dè dè, kè o bā bā, o kē wèdèìin wèdèìin, to-fīdī nī paa, m beìin dyi dèen bó bá jè dè bó ti kò dò mú de. O duo, o ti, o ké o mú nyuìin de pàdà.

Climate and soil preparation

Dé gbúùo bádà muɛ, gbúùo o mǎ be bódóo ké wùdùìin-wùdùìin ni soìin bo (kpáda nyo-sè hmm mu kpáda nyo bada bùè) 25 gbo muɛ, mu dyiin nǎmǎ be pɛe gbúù dùào ké mú zǎìin.

Gbúùo beìin mee o jū ke bódóo dyi pɛe ni ní, nīin, o mùǎ ti bó o bá jè. (Sè ti-gédéè bada bùè sè hmm) (>15 centigrade), mɔɔ dyódoɔ dyi wá kuím (35 centigrade). O dyi ná niin gbúùo mè meɔ mu dèdè dyi wàdǎù bó o bue kè o dyúo nyu iio mú.

De nyue be gbúùo dyi de kpa ke

Gbúùo beìin mee pǎ venɛ ko, o me soìin kede pà gbo, be m kèá pǎŋ bédé ɛ pà gbo dylɛe kǎ.

Ke bódó be o dǎmǎ dyiin bó gbúùo bìi chá kee o mǎ, bódó be o fèìin kwa de wè kee ko.

Gbúùo bā.bā kè a sǎ buéíin pǎpǎ; o gbo gbǎ gbǎ

Wíìe be o kǎ be o kè gbúù bá bá beo púǎn dyi ni kee mǎ gùì kpódó mɛne mɛne kpáda-nyo sǎ sé hmm mu gùì kpódó mɛne mɛne kpáda-nyo tǎ bada bue sé hmm (o me ni pà venɛ mú dyi de be ní se dyi vo ke).

So cu gǎ dò gbo, be m ké cu gǎ dò gbo mǔe pá be ni wa púǎ dyie be mǎ gùì kpòdò mɛne mɛne bada bùè sè (<Sè mīto 15) o jū kè o se nǎ ni ní gbúù mu ti kǎmǎ mú kpǎŋ bo o bo tǒdò tìi. O jū ké m dyi gbúùo báà ni, n bío mú tǎmǎ be mǎ gùì kpódó tǎ mɔɔ nīnye.

Gbúùo dòŋn dó da ni ni

Gbúùo mǎ cu be o zǎìin o miŋn kpo múe. Tie bé ní, o mū zǎìin zǎìin soìin dé o bue dò mú-de-kè-dyiin dē pa be m mu gbúùo ko báa ke. O jèe, pá be o kǎ be ké gbúù gǎ bèo puǎn dyi ni ke me mǎ mítóo hoɔ dɛe so. O jū ké m dyi mǎ be o ké bo nǎmǎ dyiin tǒdò ni.

Kà bé ni ké ní jé nyue-nyue

Gbúùo mǎ dyódoɔ bà cù dyeo, kee o mǎ gbo gbǎ gbǎ mǎ kpɛe kà, beo ké me dyi sɛdèìin, bō dyódoɔ kuéè fǎ tío mú.

Báa dè bàìin kúù gbo po po

Gbúùo bédé ní, o bédé ce ké o bédé pìo mú wòìin de.

- Ni (N) Gbúùo dyo tǎmǎ mǎ kédé hǎdɛɛ dyúo-dō ké kpádaá nyo sǎ bada bùè (150).
 - O jū ké gbúùo nǎ mé ní, nīin, m me zà o kpo fede. O mǎ gbúùo kīnkīn gbo gbǎ gbǎ.
 - O gbo gbǎ gbǎ sǎ niio mǎ, o dyiá bùè poiin níin po bú dyii no mǎm je.
- Gbúùo ce popo

Gbúùo bédé kpé (P2O5)
- De wòìin pàdà bódó dò be o mǎ pòtásǎ ke, o dé nyo poeɛ gbo.
- Sofa (S) bō bódó be o zǎ bō bāa de je ke. Po sofa bō kédó gñī kpáda nyo sǎ kè kpádaá nyfo tǎ.

Gbúùo kpódó dúáo me me. (Wádáa bá de) bǎàin de be o mǎ nimiin (Nyúān de) Nyííin zǎ bè be wa so gèdè gboe. M be tǎmǎ gbo de wé o jū ké m dyie poe niin. (Ni gbo tǎmǎ be mǎ gùì-gbàdà bada bùè sé hmm mu kpada nyo badaa bùè).

Gbúúò pìi mú dyi zàzà

Ɔ jũ ké gbúúò dyaĩ mæ nì, m be zà pìi bè be wa mæ gedeo goboe dèkè. Pìio zàzà nyue kē gbúúò gbaa kē wa mæ wòdòe

dé we kà. Pìio nyǒ bōdōo mǒ dèkè, ké Ɔ nyí gbúúò fūān-fūān Ɔ jũ ké gbúúò dyi mæ nì die ní.

Harvest, postharvest, and storage

Gbúúò kòkò, Ɔ cǎcǎ, Ɔ dyaĩ sīsī ke sádāā po-po

Ɔ jũ ké gbúúò kōdā nì, ké Ɔ fede beo nā cho-cho nì nì, nìin, Ɔ mǎā ti be m kéá Ɔ cǎ. Sèpōedēiin, gbúúò dēe, nāā kè nimiin pàdà die nì. Gbúúò fūā be kè wādá Ɔ jũ ké Ɔ nā kóíin. Ti be Ɔ ko nyènè ke, m dyaie dyé ní, m be cǎe.

Gbúúò dyaĩ sīsī

Ɔ jũ ké m nā gbúúò gèdēiin zà ní, nìin, m kǎ be m kēe dyaĩ sī nǒmǒ dyaĩn cā, be Ɔ mú nì.

Gbúúò Sádāā po-po

Ɔ jũ ké m nā gbúúò jũ bèò dyaĩ sí, ké m nā wa mú fū nī, m be po gbúúò sídīo de dō mǔ (boǒ fōdōūn moǒ Ɔ mú po de nǒmǒ dyaĩn be dyaĩ, be m ké Ɔ dé po).

De be m mǔā Ɔ poun nyue, Ɔ be bo dà pǎe jūe, kē Ɔ be bo dō sǔmǔ jūe be wewe ní kǎ na Ɔ kpǎ. M be mǒ gbúúò mú po de nǒmǒ dyaĩn bè dyaĩ.

ICBA-kpo nīāa ke nì bódó dù kòkò be kǎ, kē wa gbǒ bāā de bè je gbo, ké wa gbǒiin bāā de mú dyaĩ, ké wa ko dē bōdō dù bè be wa bēdē nyoo dyu be wa beiin bēnīšš dyādō kè mènèè sǎe. Wa gbǒiin bāā de bè be wa mǒ dyōdō bà cù, dà bé be nī gà kpǎe wa Ɔ kē de pàdà bè jè gbo.

(resade.biosaline.org/sites/default/files/2021-06/Quality_Seed_Production_Manual_RESADE.pdf).

ICBA is an international not-for-profit applied agricultural research center with a unique focus on marginal environments where an estimated 1.7 billion people live. It identifies, tests, and introduces resource-efficient, climate-smart crops and technologies that are best suited to different regions affected by salinity, water scarcity, and drought, among other factors. Through its work, ICBA helps to create jobs and improve livelihoods, food security, and nutrition for some of the poorest rural communities around the world.

+971 4 304 63 00

ICBA Headquarters
Academic City, Al Ain Road Al
Ruwayyah 2, Near Zayed University
Dubai, United Arab Emirates
P.O. Box 14660

icba@biosaline.org.ae

www.biosaline.org